

unum dicere potest id totum, quod dicit aliud, neque actu, neque potentia, neque explicite, nec confuse. Et quamvis identice interdum animalitas et rationalitas sint eadem essentia, tamen hoc non significatur per illum modum enunciandi, sed potius significatur ac si prædicatum sit de formali, et quidditativo conceptu subjecti. Unde sumitur optima confirmatio, quia rationalitas non potest vere prædicari de animalitate, nisi ut differentia ejus divisiva et contractiva, atque adeo extra rationem ejus existens; sed in illa locutione non prædicatur ut differentia divisiva; quia differentia divisiva, cum sit extra genus, adjacet illi, et se habet per modum accidentis, et ideo non potest de illo prædicari in abstracto, sed tantum in concreto. Propter quod recte dixit Avicenna, tract. 5 suæ Metaph., cap. 6, rationalitatem, ut in abstracto significatur, non esse differentiam, sed differentie principium. Et propter eandem causam existimo, tertiam locutionem esse in rigore falsam, quia etiam in illa rationalitas non prædicatur ut differentia, quia non prædicatur in quale; prædicatur ergo ut tota et integra ratio humanitatis, et ita efficit sensum falsum. Similiter existimo, enunciationes secundi generis esse in rigore falsas, quamvis in sensu identico sint minus indirectæ, quam primæ; nam omnis essentia, quæ est realiter rationalitas, est etiam animalitas, non vero e converso.

6. At vero locutiones primi generis videntur posse admittere aliquem sensum verum in omni rigore et proprietate, quamvis æquivocæ videantur, et ideo non sint sine distinctione admittendæ. Humanitas enim, cum dicat integram hominis essentiam et naturam, includit in conceptu suo animalitatem et rationalitatem, quia totum hoc est de essentia hominis. Item, quia humanitas non dicit solam rationalitatem; plus enim in conceptu suo includit, ut per se notum est; non enim dicit solam ultimam differentiam hominis, nec solum abstractum differentie, sed dicit formam totius, quæ physice includit totam naturam compositam ex materia et forma, et metaphysice omnes gradus talis naturæ. Igitur humanitas revera est quædam natura sensitiva, et in hoc habet aliquam convenientiam et similitudinem cum natura equi et leonis in abstracto sumpta; nam omnes sunt principium integrum sentiendi; ergo potest ab illis omnibus unus conceptus communis abstrahi, qui sit illis genericus, et de illis possit prædicari; et in confuso ac in potentia

dicat totum id, quod in singulis membris reperitur; et sane hic conceptus significari videtur illa voce, principium integrum seu totale sentiendi, quod sine dubio vere prædicatur de omnibus illis naturis. Si ergo nomine animalitatis idem conceptus eodemque modo significetur, erit vera illa locutio. Non videtur autem hæc significatio aliena a proprietate illius vocis; quia licet illud abstractum significetur ut pars respectu concreti, et ideo non possit de illo vere prædicari (juxta veriore sententiam infra tractandam in disputatione de supposito), tamen respectu ipsiusmet formæ totalis, quamvis formaliter non exprimat totam illius rationem, tamen confuse videtur posse significare totam illam, seu conceptum illius communem, ut includentem in potentia omnes determinationes suas; in hoc ergo sensu erit vera illa propositio; sicut hæc est etiam vera, Hæc humanitas Christi est humanitas, et pertinet ad prædicationem speciei de individuo.

7. Nihilominus tamen propter formalem significationem ac præcisionem vocis abstractæ potest esse æquivocatio in illa voce, *animalitas*, ita ut per illam significetur ratio constitutiva animalis, ut præcisa ab omni inferiori, et in hoc sensu esset falsa locutio, ut convincunt argumenta prius facta; ideoque non esset illa locutio sine distinctione admittenda, et quoad hoc non est eadem ratio de communibus abstractis physicis formarum seu accidentium; nam cum hæc natura sua sint formæ reales et physice, quando in abstracto significantur vel concipiuntur, plane intelliguntur abstrahi a subjectis, non vero præscindi ab omnibus differentiis inferioribus; natura autem substantialis est tantum forma metaphysica, et non est proprie in subjecto, et ideo, quando in abstracto concipitur et significatur, videtur cum omni præcissione ab omni etiam contrahente significari, juxta illud Avicennæ: *Equinitas est tantum equinitas*; quamvis non repugnet etiam significari per modum totius potentialis respectu inferiorum, ut diximus. Sed quæres: si animalitas potest in hoc sensu concipi ut genus humanitatis, et aliarum naturarum in abstracto sumptarum, cur rationalitas non habeat rationem differentie, aut quænam erit ejus differentia? Respondetur, si quis velit metaphysice humanitatem definire, facile id intelliget; neque enim dicet humanitatem esse animalitatem rationalitatem; esset enim incongrua locutio; neque illa esset definitio;

quia illæ duæ partes nullo modo inter se conjunguntur ad unam orationem componendam. Dicet ergo, humanitatem esse animalitatem rationalem; rationale ergo est differentia etiam illius abstracti; quia, ut supra dicebam, abstractum ut sic non potest prædicari per modum differentie, sed generis vel speciei; nam semper prædicatur in quid; prædicatio enim in quale tantum fit per terminos connotativos, seu objectivos, qui significant formam ut informantem, vel adjacentem alteri. Et ideo etiam in accidentibus, quamvis genus prædicetur in abstracto de specie, differentia nunquam dicitur per modum abstracti, sed concreti; non enim dicemus albedinem esse colorem et disgregationem visus, sed colorem disgregantem, vel disgregativum visus. Quod si tandem objicias non posse eandem differentiam esse generis in abstracto, et in concreto sumpti, respondetur, rationale conjunctum animali in concreto, et animalitati in abstracto, non eodem sensu utrique tribui; nam in uno significat esse naturam tantum rationalem, in alio vero esse rationale suppositum.

SECTIO XI.

Quod sit in rebus principium unitatis formalis et universalis.

1. Quamvis unitas universalis aliquo modo differat ab unitate formali, ut diximus, tamen, quia non est unitas secundum rem, sed secundum rationem, ideo in re non est diversum utriusque unitatis principium, et ideo necesse non est diversas de illis quæstiones movere; sed explicato principio unitatis formalis, erit explicatum de universalis; quia hæc non fundatur in rebus, nisi media unitate formali. Et ideo recte dixit Ferrar., 2 cont. Gent., c. 95, cum quæritur a quo sumatur genus et differentia, non quæri de genere et differentia secundo intentionaliter, hoc est ut per rationem habent unitatem vel relationem rationis, sed primo intentionaliter, id est secundum unitatem formalem, vel convenientiam quam in re habere possunt. Est autem hic sermo de principio physico; sicut enim in superioribus, explicata unitate individuali, inquisivimus et explicuimus principium ejus, id est, fundamentum physicum quod in re habere potest, ita hic simile principium investigamus, respectu unitatis formalis, quæ vel est unitas generis, vel differentie, vel speciei ex utraque compositæ; omitto enim nunc unitatem formalem transcendentalem, quia vel

analogia est, et sic non est unitas simpliciter, vel, si sit univoca, ad genericam revocanda est, ut supra dixi, et idem proportionale habet fundamentum, ut explicabo.

2. Sic igitur declarata quæstio coincidit cum illa communi, unde sumantur genus et differentia. Et ratio dubitandi est, quia communiter dici solet, genus sumi a materia, et differentiam a forma; quod tamen verum non apparet. Primo, quia etiam in Angelis reperitur unitas formalis generis et speciei; et tamen in eis, nec materia, nec forma reperitur. Secundo, quia si genus sumeretur a materia, ergo quæ materiam non haberent communem, nec genus possent habere commune; consequens est aperte falsum, quia et substantiæ materiales cum immaterialibus in genere aliquo conveniunt, et corpora terrestria cum cælestibus, quamvis in materia non conveniant. Tertio, quia in substantiis etiam similem materiam habentibus non sumuntur genera a materia, ut patet de genere viventis, animalis, et similibus; vivens enim non habet vitam a materia, sed a forma; et sic de aliis. In contrarium est, quia ille modus loquendi est fere omnium antiquorum, præsertim vero D. Thomæ, de Ente et essentia, c. 4, 5 et 6, et 2 cont. Gent., c. 95, et q. de Spiritual. creat., art. 1; et significat Averr., 10 Metaph., in fine, comm. 26, propter Aristotelem ibi dicentem, *corruptibile et incorruptibile differre genere*, eo quod materia etiam differant. In quo significat, genus, vel esse materiam, vel omnino a materia esse sumendum.

Prior opinio rejicitur.

3. In hac re duplex potest esse dicendi modus. Prior est, materiam et formam proprie et in rigore sumptas, esse propria et necessaria principia unitatis formalis genericæ vel specificæ; atque hoc sensu genus sumi a physica materia tanquam a proprio principio, differentiam vero seu speciem (hæ enim duæ pro eadem reputantur, cum differentia speciem constituat) sumi a forma. Atque in hunc modum videntur sensisse, qui negant res immateriales componi ex genere et differentia, sed tantum res ex materia et forma compositas, inter quos est Durand., in 2, d. 3, q. 1, et indicant Albert., in Prædicam., c. de Substant.; et ibidem Ægid., et Quodlib. 1, q. 8, nam hac ratione moti (ut videtur) negant substantias corporeas esse univoce substantias cum incorporeis. Quod etiam nega-

vit Averr., loco supra cit., de corporibus terrestribus et celestibus, quia putavit cœlos non constare materia, de quo alias. Verum est, ex hoc principio non necessario sequi, hos auctores negasse in Angelis vel cœlis genera et differentias, quia existimare poterunt habere inter sese genericam convenientiam, etiamsi negaverint habere illam cum inferioribus substantiis. Tamen, si ita sentiant, nullam probabilem rationem afferre poterant, ob quam negent communia genera his substantiis compositis ex materia et forma, et illis immaterialibus, quæ compositionem generis et differentiam in se admittunt; quia, sicut in hoc similes sunt inferioribus substantiis, ita cum illis habere possunt aliquam unionem et genericam convenientiam; neque hoc repugnabit earum simplicitati aut perfectioni; magis ergo consequenter dicent, hoc ipso quod materiam et formam non habent, nec genus et differentiam habere posse; quia hæc in illis fundantur. Hujus autem assertionis sic expositæ non video quod possit fundamentum afferri, nisi quia, sicut materia est in potentia ad plures formas, et cum illa componit diversas essentias, ita se habet genus ad plures differentias. Sed hæc opinio sic exposita est aperte falsa, ut convincunt argumenta in principio facta, et quæ afferimus; fundamentumque illud valde leve est, quia illa convenientia non est per veram similitudinem ac proprietatem, sed solum secundum quamdam proportionem.

Questionis resolutio.

4. *Genus qui dicatur sumi a materia, a forma vero differentia.* — Est igitur secunda sententia, materiam et formam, non secundum proprietatem physicam, sed secundum quamdam proportionem et analogiam esse principia a quibus genus et differentia sumuntur. Nam materia est prima et quasi essentialis seu substantialis potentia naturæ substantialis, de se indifferens ad plures naturas seu actus; forma vero est primus actus substantialis determinans vel constituens naturam. Quia ergo genus est quid potentiale et indifferens, et per differentiam actuatur et determinatur ad certum gradum seu speciem naturæ, ideo dicitur genus sumi a materia et differentia a forma, id est, per proportionem quamdam ad materiam et formam. Atque hæc est sententia Aristotelis, 8 Metaph., tex. 6; D. Thomæ, dict. opusc. de Ente et essentia, et 2 cont. Gent., c. 95, et 7 Metaph., lect.

11 et 12, et aliis locis infra citandis. Atque hic sensus est verus et facilis. Dicendum ergo est, in universum loquendo, principium formalis unitatis esse totam rei essentiam et naturam, diverso tamen modo, nam unitatis genericæ principium est ipsa natura, ut ulterius est perfectibilis seu determinabilis, seu ut habet convenientiam et similitudinem cum aliis in aliquo gradu potenciali, seu amplius determinabili. Unitatis autem specificæ seu differentiam est eademmet natura secundum ultimam perfectionem essentialem suam. Probatur primo rationibus factis, quia non potest assignari alius modus qui communis sit omnibus substantiis et accidentibus ac formis. Secundo, quia in ipsismet substantiis materialibus nec forma, nec materia est sufficiens principium generis et differentiam; quia, ut supra dictum est, tam genus quam differentia dicunt aliquo modo totam rei naturam, et ideo possunt prædicari de specie. Unde, si per impossibile intelligeremus compositum ex anima rationali, et alia materia alterius rationis ab ea, a qua nunc homo constat, ex tali materia et forma non sumerentur genus et differentia, quibus nunc homo essentialiter constat; quia rationale, licet sumatur præcipue ab anima, includit tamen essentialiter talem materiam. Et e contrario, quamvis fingatur hæc materia absque compositione cum aliqua forma, nullum genus proprium substantiæ ab ea sumi posset, nisi forte genus materiæ, respectu cuius ipsa materia se habet ut tota natura, a qua, ut habet convenientiam cum materia cœli in gradu aliquo ulterius determinabili, sumi potest tale incompletum genus; et consequenter ab eadem, ut habet complementum in sua essentia, sumetur ultima differentia constituens speciem talis materiæ; et idem est suo modo in forma; ergo in unaquaque re omnis hujusmodi unitas sumitur ex tota natura, aliter et aliter comparata seu concepta. Hoc autem cum debita proportionem intelligendum est, nam in substantiis completis et integris id simpliciter et cum omni proprietate verum est, quia illæ sunt quæ habent proprias et integras naturas; quia vero etiam in partibus substantiis, ut sunt materia et forma, reperitur suo modo unitas generica et specifica, in eis debet cum proportionem intelligi, quod a tota natura, scilicet, partiali, id est, a tota entitate formæ, vel materiæ, secundum diversas rationes hujusmodi genus et differentia sumantur, quod ad formas etiam acci-

dentales eodem modo accommodandum est, ut late in D. Thomæ videri potest, opusc. de Ente et essentia, c. 7.

Argumentorum responsa.

5. *In Angelis vere genera et differentia reperiuntur.* — Ad primum ergo fatemur, in Angelis esse genera et species, ut late D. Thomæ declarat, dicto opusc. de Ente et essentia, cap. 5 et 6, et 4 p., quæst. 50, art. 2, ad 1, et alii, ut infra tractabimus disputando de intelligentiis. Neque oportet ut in eis sit materia et forma, quia, ut diximus, non semper illæ sunt principia generis et differentiam, sed quælibet natura, etiam simplex, dummodo talis sit, ut possit habere cum aliis convenientiam univocam in gradu aliquo abstrahibili per intellectum, ut determinabili, vel determinante; hoc autem non repugnat inveniri in Angelicis naturis, cum sint finitæ et limitatæ perfectionis. Dices: ergo nulla est in hoc differentia inter substantias materiales et immateriales; quia in utrisque sumuntur genus et differentia a tota natura secundum perfectiorem vel imperfectiorem gradum, unde materia et forma veluti per accidens se habent, quia solum concurrunt quatenus sunt partes componentes talem naturam; consequens autem videtur contra D. Thomam citatis locis, præsertim 4 part., q. 50, art. 2, ad 1, ubi ait esse differentiam inter substantias materiales et immateriales, quod in illis ab alia re sumitur genus, et ab alia differentia; in his vero ab una et eadem re secundum rationem diversam utrumque sumitur. Respondet Ferrar. supra, si loquamur de proximo principio, nullam esse differentiam, quia illud est tota natura in omnibus substantiis, ut diximus; si autem sit sermo de radicali principio, in hoc esse aliqualem differentiam; nam in substantiis immaterialibus, cum non sint compositæ ex partibus physicis, idem est principium radicale, quod proximum omnis unitatis formalis; in substantiis autem materialibus, quia compositæ sunt ex partibus physicis, quamvis tota natura sit principium proximum, materia vero censetur radicale principium generis, quia est radix totius potentialitatis, et quia per proportionem ad illam consideratur genus ut determinabile per differentias; forma vero censetur prima radix differentiam, quia illa dat ultimam perfectionem, et in actum redigit completam naturam. In quo etiam potest aliqualis differentia inter materiam et for-

mam considerari, quia materia per se non est proprie causa radicalis alicujus gradus etiam generici, donec actuatur per formam, a qua primario et essentialiter pendet omnis gradus naturæ substantialis. Unde D. Thomæ, quæst. de Spirit. creat., art. 1, ad 24, dicit, cum genus a materia sumi dicitur, non esse intelligendum de materia prima, sed secundum quod per formam recipit quoddam esse imperfectum, et materiale respectu specificum, sicut esse animalis est imperfectum respectu hominis, et utrumque est ab anima. Unde fit ut, proprie loquendo, materia non sit principium generis nisi per analogiam et proportionem, ut diximus. Forma vero aliquid amplius habere videtur respectu cujuscunque differentiam, quia est propria radix illius, quod non solum de ultima, sed etiam de subalternis differentiis verum est. Quamvis non sit omnino in suo genere excludenda materia; quia omnis forma naturalis est actus ejus, et ab illa ut sic sumitur differentia, ideoque semper in tali differentia includitur aliquo modo materia.

6. *Materiales substantiæ cum immaterialibus univoce conveniunt.* — Ad secundum non desunt, qui concedant sequelam, scilicet, nullum dari commune genus rebus non habentibus materiam communem seu ejusdem rationis, ut supra citatum est. Sed in nullo probabili fundamento nititur, quia, ut ostendimus, non repugnat compositio generis et differentiam rebus finitis, etiamsi vel nulla materia physica constent, vel materia alterius rationis a materia horum inferiorum. Item non repugnat illis habere univocam convenientiam vel similitudinem cum his inferioribus, ut constat de conceptu substantiæ, qui, secundum præcisam suam rationem consideratus, æque convenit substantiis integris materialibus ac immaterialibus, et terrestribus quam cœlestibus. Respondetur ergo ad argumentum negando sequelam; nam imprimis quod attinet ad corpora cœlestia et terrestria, quamvis demus materias eorum esse specie differentes, cum illæmet materiæ genere inter se convenient, nullum erit inconueniens ab eis suo modo sumi unum commune genus his corporibus, non solum quatenus substantiæ sunt, sed etiam quatenus corpora sunt. Quod vero spectat ad immateriales substantias, univoce conveniunt cum inferioribus in ratione per se essendi, seu subsistendi in substantiali natura; unde habere possunt commune genus, non sumptum a propria materia, sed

a tota natura secundum indeterminatam rationem ejus, ut dictum est. Neque huic veritati repugnat dictum illud Aristotelicum: Corruptibile et incorruptibile differunt genere, quia, ut exponunt D. Thomas, Alexander Alensis, et alii, tum ibi, tum 5 Metaph., text. 33, illud non est intelligendum de genere logico aut metaphysico, quod per convenientiam in aliqua unitate formali consideratur, sed de genere physico, quod est ipsa materia; de qua interpretatione plura infra, disput. 39, sect. 2. Tertia ratio jam dictis dissoluta.

DISPUTATIO VII.

DE VARIIS DISTINCTIONUM GENERIBUS.

Hæc disputatio necessaria hoc loco visa est ad completam expositionem hujus attributi, seu proprietatis entis; nam cum unitas indivisionem includat, et ideo multitudini opponatur, quæ ex divisione seu distinctione consurgit, ad comprehendendos omnes modos unitatis, necesse est omnes etiam modos distinctionis comprehendere; quia, quot modis dicitur unum oppositorum, tot dicitur et reliquum. Est autem hoc in metaphysica non minus necessarium quam difficile; nam, ut ex Aristotele sumitur, 2 Post., cap. 14, uniuscujusque rei essentia et quidditas per divisionem seu distinctionem attingitur, nam dividendo unum ab alio ad propriam uniuscujusque rei definitionem pervenitur; unde, quam est difficile rerum essentias cognoscere, tantumdem est varios gradus et modos distinctionum explicare. Inquirendum ergo est quotnam illi sint, et quibusnam indicibus seu modis discerni possint.

SECTIO I.

Utrum præter distinctionem realem et rationis sit aliqua alia distinctio in rebus.

1. *Distinctio realis datur, et quid sit.* — In hoc titulo duo supponuntur ut certa, et tertium inquiritur. Primo enim per se notum est, dari in rebus distinctionem realem, quæ ad majorem explicationem appellari solet distinctio rei a re, quæ in hoc consistit, quod una res non sit alia, neque e contrario; constat autem existere plures res, quarum una omnino non est alia. Solum est observandum, interdum res non solum esse sic distinctas, sed etiam non esse inter se unitas, ut sunt duo supposita, vel accidentia, quæ sunt in

distinctis suppositis, et alia hujusmodi, in quibus nulla est difficultas cognoscendi prædictam distinctionem, quia nullum est in eis vestigium realis identitatis. Aliquando vero contingit, hujusmodi res sic distinctas esse inter se unitas, ut patet in materia et forma, quantitate et substantia; et in his sæpe est difficillimum discernere realem distinctionem, quæ sit rei a re, si potest esse in rebus alia minor illa, quod statim tractabitur; et tunc etiam explicabitur quomodo sit una distinctio ab alia discernenda.

2. *Positiva alia, alia negativa, et quid utraque.* — Illud etiam est in hac distinctione observandum, soere distingui in positivam, et negativam; quæ partitio non tam ex parte ipsius distinctionis, quam extremorum ejus data est; distinctio enim ipsa formaliter semper in negatione consistit, ut supra dictum est; tamen hæc negatio intercedit aliquando inter res positivas et reales, quarum una non est alia, et tunc dicitur distinctio positiva, et hæc est propria distinctio realis, de qua nos locuti sumus. Aliquando vero consideratur talis distinctio inter ens et non ens, aut inter non entia omnino diversa, et tunc vocatur distinctio realis negativa; quia unum illorum extremorum non habet realitatem quam habet aliud, si ens positivum et reale sit; vel, si utrumque sit ens privativum, ut tenebræ et cæcitas, quia ita separantur ac distinguuntur inter se, quod si positivæ res essent, realiter distinguerentur, vel certe quia fundamenta habent realiter distincta, in quibus suo modo esse censentur. Unde hæc distinctio negativa per proportionem vel analogiam ad positivam intelligenda ac declaranda est; ac propterea illa omissa hic solum de propria ac positiva distinctione reali agendum nobis est.

3. Tandem animadvertendum est, ad præsentem disputationem nihil referre, quod ad distinctionem realem consequatur relatio realis, vel rationis; nos enim non consideramus hic distinctionem, ut importare potest formalem relationem, sed solum ratione fundamenti, ad quod potest consequi illa relatio. Unde ad distinctionem realem non est necessaria (formaliter loquendo) relatio realis: Deus enim realiter distinguitur ab Angelo, quamvis ad illum non referatur realiter. Quod si dicas Angelum referri ad Deum, respondetur, quicquid de hoc sit, tamen ante illam relationem intelligi Angelum esse rem distinctam a Deo; inde enim resultat illa relatio.

si qua est. Et in Deo tres personæ distinguuntur realiter, quamvis inter eas distinctio non sit specialis relatio realis. Omittenda ergo est hæc relatio tanquam impertinens præsentis instituto.

4. *Distinctio rationis, an et quæ sit.* — Secundo est certum dari præter distinctionem realem, distinctionem rationis. Et est illa quæ formaliter et actualiter non est in rebus, quæ sic distinctæ denominantur, prout in se existunt, sed solum prout substant conceptibus nostris, et ab eis denominationem aliquam accipiunt, quomodo distinguimus in Deo unum attributum ab alio, vel relationem identitatis a termino, quando dicimus, Petrum esse idem sibi. Hæc autem distinctio duplex distingui solet: una, quæ non habet fundamentum in re, et dicitur rationis ratiocinantis, quia oritur solum ex negotiatione et operatione intellectus; alia, quæ habet fundamentum in re, et a multis vocatur rationis ratiocinatæ, quamvis hæc vox, sicut impropria valde est, ita et æquivoca esse potest. Nam distinctio rationis ratiocinatæ sic dicta existimari potest, quia in re ipsa præexistit, antequam ratiocinetur, ut quasi ex se ratiocinata dicatur, solumque requiratur ratio ad illam cognoscendam, non vero faciendam; solumque dicatur distinctio rationis, et non realis, quia non est tanta, neque per se tam patens sicut realis, et ideo requirat attentam operationem rationis ad distinguendam illam. Sed explicata significatione hujus vocis juxta hanc etymologiam, talis distinctio non est vere distinctio rationis, de qua nunc agimus, sed coincidit cum distinctione ex natura rei, de qua statim dicemus. Alio ergo sensu dici potest distinctio rationis ratiocinatæ: rationis quidem, quia actu et formaliter non est in rebus, sed per rationem fit aut excogitatur; ratiocinatæ vero, quia non est omnino ex mero opere rationis, sed ex occasione, quam res ipsa præbet, circa quam mens ratiocinatur. Unde fundamentum, quod dicitur esse in re ad hanc distinctionem, non est vera et actualis distinctio inter eas res, quæ sic distingui dicuntur; alias non fundamentum distinctionis, sed distinctio ipsa antecederet; sed esse debet vel eminentia ipsius rei, quam sic mens distinguit, quæ a multis appellari solet virtualis distinctio, vel certe habitudo aliqua ad res alias vere et in re ipsa distinctas, penes quas talis distinctio excogitatur seu concipitur.

5. Hæc autem duo distinctionum rationis genera, quamvis ab aliis aliter explicentur,

commode tamen possunt in hunc modum declarari, nimirum ut distinctio rationis ratiocinantis sit in ordine ad eundem conceptum adæquatam seu simplicem ejusdem rei, solum per quamdam repetitionem, vel comparisonem ejus, quæ in mente fit. Sic enim distinguitur Petrus a se ipso, vel in ratione subjecti et prædicati, quando de se ipso enunciat, vel in ratione termini et subjecti relationis, quando idem sibi dicitur; in his enim et similibus distinctionibus rationis, idem est atque integer conceptus Petri, solumque fit quædam repetitio et comparatio ejus. At vero posterior distinctio rationis fit per conceptus inadæquatos ejusdem rei; nam, licet per utrumque eadem res concipiatur, per neutrum tamen exacte concipitur totum id, quod est in re, neque exhauritur tota quidditas, et ratio objectiva ejus, quod sæpe fit concipiendo rem illam per habitudinem ad res diversas, vel ad modum earum, et ideo talis distinctio semper habet fundamentum in re, formaliter autem dicitur fieri per conceptus inadæquatos ejusdem rei. Sic distinguimus in Deo justitiam a misericordia, quia non concipimus simplicissimam virtutem Dei, prout in se est, et secundum totam vim suam, sed eam conceptibus partimur in ordine ad diversos effectus, quorum est principium illa eminentis virtus, vel per proportionem ad diversas virtutes, quas in homine invenimus distinctas, et eminentissimo modo reperiuntur unitæ in simplicissima virtute Dei.

6. Ex quibus intelligitur primo, distinctionem rationis non appellari, eo quod inter entia rationis versetur, in quo multi decepti sunt, ut postea videbimus; constat enim ex dictis exemplis, ea, quæ sic distingui dicuntur, entia realia esse, vel potius ens reale diversis modis conceptum; et ratione etiam id patet, quia ratio non fingit entia, quæ sic distinguit, sed solum per modum distinctorum concipit, quæ distincta non sunt; ergo non ea, quæ distinguuntur, sed sola ipsa distinctio per rationem resultat. Nec tamen mens fallitur sic distinguendo, quia non affirmat in re esse distincta quæ sic concipit, sed simpliciter, et absque compositione, seu affirmatione aut negatione, ea concipit ut distincta per abstractionem præcisivam, per quam quasi efficit hujusmodi distinctionem. Quod si postea vel reflexionem, vel compositionem illam prædicat de rebus sic conceptis, non affirmat simpliciter illas esse distinctas, sed tantum secundum quid, id est, secundum ra-